

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

לקבלת גליון שבועי במייל: y.b.daskal@gmail.com

כל הזכויות שמורות ©

ביאור בינת החכמה על "משך חכמה"

מאת: יצחק בירך דסקל, טל: 052-7611435

בס"ד פרשת שמיני, תש"פ

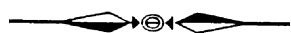
פיסקא כה - כו

(י, יב) ואכלו מצות כו¹. לפי שהיא מנחת צבור, והיא מנחת מצות שעה כו' (תורת כהנים שמיני, פרשה א, פרק א, אות ד). שלדורות אין בצבור מנחה נאכלת, והוא אמינא דדינה כמו מנחה הנאכלת בצבור, וזה שתי הלחם דאיקרי מנחה [מנחות מו, ב] דנאכלין חמץ (מנחות נב, ב), כן הכא, הוה אמינא דרק הקטרה מצה, אבל שיריה נאכלין חמץ, קא משמע לך².

שמצאנו במנחת ציבור שתי הלחם שנאכלים חמץ, הוה אמרינן שמותר לאכול שיירי מנחה זו חמץ. ואל תמה, הא שתי הלחם אינם מנחה, דבאמת אמרו בגמרא (מנחות מו, ב) דשתי הלחם נקראים מנחה, לפיכך הוה אמינא דשיירי מנחה זו גם יאכלו חמץ, לפיכך ציוה משה רבינו שאפילו שיירי המנחה יאכלו מצות.

[ויש לדקדק על התורת כהנים שאמרו שאין מנחת ציבור נאכלת, והא מנחת העומר שייריה נאכלים לכהנים מצה. ואפשר שכוונתם, שמלכ מקום, מצאנו מנחת ציבור של שתי הלחם שנאכלים חמץ. או דלמא, כוונתם, שמנחת העומר באה שעורים, ואין דינה ככל המנחות שבאות חיטין, ולא מצאנו מנחה הבאה חיטים והיא של ציבור שנאכלת, אלא שתי הלחם שנאכלות חמץ]. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע הוצרך משה רבינו ע"ה לצוות שיאכלו מצה, והא מנחה זו שקרבה על המזבח היתה מצה, וגם שיירי מנחה אסורים להיות חמץ. אבל הטעם בזה אמרו בתורת כהנים, דכיון שאין מנחת ציבור נאכלת אלא זו, הוה אמינא, דדינה כשתי הלחם שגם נקראים מנחה, ונאכלים חמץ.

[כו]

[כה]

(י, יב) וינדב משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח פי קדש קדשים הוא:

מדוע הוצרך משה רבינו ע"ה לצוות שיאכלו מצות

¹ (י, יב) "וינדב משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח פי קדש קדשים הוא" ע"כ. ואמרו בתורת כהנים (פרשה א פרק א אות ד) וז"ל "ואכלוה מצות מה ת"ל, מפני שהיא מנחת צבור, והיא מנחת מצות שעה, ואין כיצא בה לדורות, לכך נאמר ואכלוה מצות" ע"כ. [ורבינו לא מציין שהוא דברי התורת כהנים, וכנראה היא טעות סופר].

ומבאר המשך חכמה כונת התורת כהנים, דהנה יש לדקדק, מדוע הוצרך משה רבינו ע"ה לצוות את אהרן ובניו שיאכלו את המנחה מצות, והא מנחה זו קרבה על המזבח, כדכתיב (יז) "ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על המזבח מלבד עלת הבקר", וכתיב (יא) "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ פי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה", ובמנחות (נב, ב) למדו שכל המנחות באות מצה. ולא רק מנחה אסורה להיות חמץ, אלא אף שיירי המנחה אסורים להיות חמץ (מנחות נה, א), אם כן מדוע הוצרך לצוות שיאכלו את שיירי המנחה מצות.

ומבאר המשך חכמה, דכיון שמנחה זו היתה מנחת ציבור, והיא מצות שעה, שאין לך מנחת ציבור שנאכלת, לפיכך הוה אמינא דדינה כמנחת ציבור של שתי הלחם שבאה חמץ (מנחות נב, ב), והוה אמרינן, דאף על פי שמה שהקטיר על המזבח בודאי מצה היתה, דאין להקטיר חמץ על המזבח, מכל מקום, הוה אמינא דאיסור שיירי מנחה שיש בכל המנחות שלא יהיה חמץ לא יהיה בשיירי מנחה זו, כיון שהיא מנחת שעה ומנחת ציבור, וכשמ

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

אֶצֶל הַמְזַבֵּחַ פִּי קָדוֹשׁ קְדוּשִׁים הוּא: (יג) וְאֶכְלֹתֶם אֹתָהּ בְּמִקוֹם
קָדוֹשׁ פִּי חֶקֶד וְחֶקֶד בְּנִידָה הוּא מֵאֲשֵׁי ה' פִּי כֵן צְוִינִי:

מדוע כתוב "היא", "אותה", "היא"

(י, יב-יג) תורת כהנים (שמיני, פרשה א, פרק א, אות ה) ³. היא
ואותה והיא כו' לאיל המילואים ולחמו. הנה איל המילואים היה

וכל זה הוא פלא גדול, דהרי מבואר בתורת כהנים שאיל המילואים היה
נאכל בכל העיר, ולא יתכן שקדשי קדשים יאכלו חוץ לעזרה.

ומבאר המשך חכמה בהקדים הא דדרשו בספרא להלן אות ה', וז"ל
"ואכלתם אותה במקום קדוש מה ת"ל, לפי שאמר אצל המזבח, אין לי אלא
סמוך למזבח, מנין לרבות הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש, תלמוד
לומר במקום קדוש". ע"כ. ופירש בקרבן אהרן וז"ל "מה ת"ל. שאם
להראות מקום אכילתה שיהיה בעזרה, הרי כבר נאמר אצל המזבח: אין לי
אלא סמוך למזבח. שיהיה כל המקום במקום המזבח: הלשכות שגופם
ועצמם בנויות בחול. אלא שפתוחות לעזרה: ת"ל במקום קדוש. דריבה
מקום אחר שאינו אצל המזבח, אלא שהוא קדוש, דכיון דפתוחות לקדש
מקום קדוש קרינן בהו" עכ"ל.

הנה מבואר דדרשו חז"ל לרבות לאכול את קדשי הקדשים בלשכות
שבנויות בחול ופתוחות לקודש.

ועל פי זה יאירו עינינו בכונת חז"ל, דמה שדרשו ג' מיעוטינן, אינם שוים,
דמיעוט לתודה ולנזיר, בא למעט שאין צריך לאכול בקודש, כי הם קדשים
קלים, אבל מה שדרשו למעט איל המילואים, כונתם על מה שדרשו בפסוק
יג ואכלתם אותה במקום קדוש לרבות לשכות שפתוחות לקודש, על זה
דרשו "אותה" דכתיב בפסוק יג, דבא למעט איל המילואים, שלא יהיה
בכלל הדרשה לאכול בלשכה שבחול הפתוחה לקודש, דאותה ממעט איל
המילואים מדרשה זו, אלא יאכלוהו דוקא פתח אוהל מועד מקום שראוי
לשחיטת קדשי קדשים. [א.ה. בנדפס כתוב "אותו למעט", והוא בודאי
טעות סופר, ותיקנתי "אותה למעט"]

והטעם שבאמת לא נאכל איל המילואים בלשכה הפתוחה לקודש, אף על
פי שהיא קודש, כיון שהיה קדשי שעה, ומבואר בזבחים (נו, א) דקדשי שעה
שאני, דהש"ס מקשה על הא דכתיב הכא (ח, לא) "בְּשָׁלוֹ אֶת הַבֶּשֶׂר פָּתַח
אֶהְל מוֹעֵד וְשֵׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ" וז"ל "והתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר שני
פשפשינן היו בבית החליפות, גובהן שמונה, כדי להכשיר את העזרה
לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים" אם כן מדוע היו חייבים

[כו]

(י, יב - יג) - (יב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר
בְּנֵי הַנּוֹתְרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתְרֵת מֵאֲשֵׁי ה' וְאֶכְלוּהָ מִצוֹת

³ [כו] (י, יב - יג) - (יב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בְּנֵי
הַנּוֹתְרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנּוֹתְרֵת מֵאֲשֵׁי ה' וְאֶכְלוּהָ מִצוֹת אֶצֶל הַמְזַבֵּחַ פִּי
קָדוֹשׁ קְדוּשִׁים הוּא: (יג) וְאֶכְלֹתֶם אֹתָהּ בְּמִקוֹם קָדוֹשׁ פִּי חֶקֶד וְחֶקֶד בְּנִידָה הוּא
מֵאֲשֵׁי ה' פִּי כֵן צְוִינִי" ע"כ. ואמרו בספרא (שמיני פרשה א פרק א אות ה)
וז"ל "אצל המזבח. ולא בהיכל לא על גבי המזבח, אין לי אלא זו בלבד,
מנין לרבות קדשי קדשים, ת"ל קודש קדשים היא, ואותה, והיא, הרי אילו
מיעוטי, פרט לתודה וללחמה, לאיל נזיר וללחמו, לאיל המילואים וללחמו"
ע"כ.

ופירש בקרבן אהרן וז"ל "ולא בהיכל. דאין אמרו אצל המזבח ללמד על
מקום אכילתה, כיון דלאו דוקא אצל המזבח, דהרי כל העזרה כולה כשרה
לאכילה, דכתיב ואכלתם אותה במקום קדוש, ואם כן לא בא אלא למעט
אצל המזבח, והוא בחוץ. ולא בהיכל, ואמר אצל, לומר אצלו ולא על גבי
המזבח: היא ואותה והיא. היא, דכתוב קדש קדשים היא, ואותה, דכתיב
ואכלתם אותה, והיא, דכתיב כי חקך וחוק בניך היא, והם שלשה מיעוטים,
למעט שלש אלו, שאינם צריכים לאכלם בעזרה, אלא נאכלים בכל מקום
בכל העיר" עכ"ל.

הנה מבואר דמג' מיעוטינן ילפינן לתודה ולחמה, לאיל נזיר וללחמו, ולאיל
המילואים וללחמו, שנאכלים בחוץ לעזרה.

אבל יש להקשות על זה טובא, דהנה איתא בזבחים (קא, ב) מדוע צריך
כתוב להתיר לבעלי מומין גם קדשי קדשים וגם קדשים קלים, ואמרו, דאם
היה כתוב להתיר קדשי קדשים, היינו אומרים דוקא קדשי קדשים מותרים
לבעלי מומין, כיון שמצאנו בקדשי קדשים שהותר לזר, ואמרו בגמ' דזר
היינו משה רבינו שאכל חזה ושוק של איל המילואים, מבואר שאיל
המילואים הוא קודש קדשים, וכן פירש רש"י (שם, ד"ה שהרי) וז"ל "שהרי
הותרו לזר ולהן. קא סלקא דעתך הותר לזר, במשה קאמר, שאכל חזה ושוק
של איל המילואים, וקדשי קדשים היה, כדכתיב ביה בשלו את הבשר פתח
אהל מועד ושם תאכלו אותו, ולא נאכל אלא ליום ולילה, דכתיב ואם יותר
וגו" עכ"ל רש"י.

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

איל המילואים ולחמו, שלא היו רשאים לאכול בלשכות, רק פתח
אהל מועד, מקום הראוי לשחיטת קדשים, וכמו דמסיק זבחים
דף נו, א בקדשי שעה, וברור⁴.

קדשי קדשים, יעויין זבחים קא, ב. אבל נראה, דדריש מואכלתם
אותה במקום קדוש (פסוק יג) לרבות לשכות הפתוחות לקודש,
יעויין שם (תורת כהנים, שם, אות ו). ועל זה כתיב אותה, למעט

העיר. והוא תמוה, דאיל מילואים הוא קדשי קדשים. ומבאר
המשך חכמה, על פי מה דדרשו בספרא לרבות לשכות הבנויות
בחול ופתוחות לקודש, שהם כקודש. ולפי זה יש לומר, דאין
המיעוטין שוים, דתודה ואיל נזיר ממעט שאין צריכים לאכול
בקודש, ומיעוט "אותה" ממעט שאיל המילואים יאכלו דוקא
בקודש, ולא בלשכה שבנויה בחול ופתוחה לקודש, שהיא קדשי
שעה וצריכה לאכול במקום הראוי לשחיטת קדשי קדשים.

לאכול בפתח אוהל מועד. ותירצו "קדשי שעה שאני". והוא הדין לענין
הלשכות שפתוחות לקודש, שאף על פי שדינם כקודש, לא הותר בקדשי
שעה, דקדשי שעה צריכים לאכול במקום הראוי לשחיטת קדשי קדשים
פתח אוהל מועד, וזה למדו מדכתיב ואכלתם "אותה" במקום קדוש, למעט
איל מילואים. ומבואר הכל בסייעתא שמיא.

⁴ תמצית דבריו: בספרא דרשו ג' מיעוטין דכתיבי בקרא "בִּי קֹדֶשׁ
קִדְשֵׁי הָאוֹהֶל וְאֶכְלֹתֶם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ בִּי חֶקֶד וְחֶקֶד בְּנִיד
הָאוֹהֶל מֵאֲשֵׁי ה' וז"ל "הרי אילו מיעוטי, פרט לתודה וללחמה,
לאיל נזיר וללחמו, לאיל המילואים וללחמו". ומפרש בקרבן
אהרן, שמלמד שתודה ואיל נזיר ואיל מילואים, נאכלים בכל

